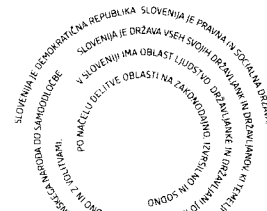

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI ZBOR

Šubičeva ulica 4, 1000 Ljubljana
t: 01 478 94 00, f: 01 478 98 45, e: gp@dz-rs.si, www.dz-rs.si

**Skupina poslank in poslancev
(prvopodpisani Franc Jurša)**

Ljubljana, 13. 2. 2018

DRŽAVNI ZBOR REPUBLIKE SLOVENIJE	
Prejeto:	13 -02- 2018
Šifra:	142-01/18-2/3
Povezava:	
EPA:	2607-VIII EU:
Sign. zrl:	
Kratice:	

**Državni zbor Republike Slovenije
Dr. Milan Brglez, predsednik**

Na podlagi 88. člena Ustave Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97 – UZS68, 66/00 – UZ80, 24/03 – UZ3a, 47, 68, 69/04 – UZ14, 69/04 – UZ43, 69/04 – UZ50, 68/06 – UZ121,140,143, 47/13 – UZ148, 47/13 – UZ90,97,99 in 75/16 – UZ70a), 19. člena Zakona o poslancih (Uradni list RS, št. 112/05 – uradno prečiščeno besedilo, 109/08, 39/11 in 48/12) ter 114. člena in 115. člena Poslovnika Državnega zbora Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 92/07 – uradno prečiščeno besedilo, 105/10, 80/13 in 38/17) vlagamo

**PREDLOG ZAKONA O SPREMEMBAH IN DOPOLNITVAH ZAKONA O
POKOJNINSKEM IN INVALIDSKEM ZAVAROVANJU,**

ki vam ga pošiljamo v obravnavo po skrajšanem postopku na podlagi 142. člena Poslovnika Državnega zbora Republike Slovenije.

Pri obravnavi predloga zakona v Državnem zboru RS in pri delu njegovih delovnih teles bo v imenu predlagateljev sodelovala Marinka Levičar.

Priloge:

- Podpisi poslank in poslancev

I. UVOD

1. OCENA STANJA IN RAZLOGI ZA SPREJEM PREDLOGA ZAKONA

1. 1 Ocena stanja

V postopku sprejemanja ZPIZ-1 je bilo precej pozornosti namenjeno tudi pobudam iz javnosti, kako urediti pravice do družinske pokojnine po novem. Številne od njih so se nanašale na dotedanjo »nelogičnost« sistema, ki vdovi, če je sama pridobila pravico do pokojnine, ni zagotavljal tudi moževe pokojnine ali vsaj njenega dela. Pri tem so se sklicevali na primerljive sisteme v Avstriji in Nemčiji. Do tedaj veljavna ureditev naj bi v celoti negirala posameznikove prispevke v obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje, ker je v pravicah izenačevala vdove, ki so pridobile pravico do lastne pokojnine, z nikoli obvezno zavarovanimi vdovami ali vdovami, ki so to sicer bile, vendar pa ne dovolj dolgo, da bi izpolnile pogoje za pridobitev pravice do lastne pokojnine ali je bila ta nižja od družinske pokojnine. Višina družinske pokojnine, ki jim jo je zagotavljala dotedanja zakonska ureditev, je bila namreč za vse enaka. Dejstvo, da je tedanji sistem temeljil na drugačnih načelih, ki niso v celoti primerljiva s sistemi, na katere so se sklicevali, zanje ni bil zadosten razlog za takšno razlikovanje.

Načela vzajemnosti in solidarnosti ter obravnava pravice do pokojnine kot izrazito osebne pravice, vezane zgolj na osebo, ki je za njeno pridobitev plačevala prispevke, skupaj z načinom določanja njihove višine, na katerih je temeljil tedanji sistem, so bila prevzeta tudi v ZPIZ-1. Pravice, zagotovljene s tem sistemom, tako kot v prejšnji ureditvi, niso temeljile na zavarovalniških izračunih, prav tako pa tudi ne prispevki, ki so jih morali v času trajanja tega zavarovanja plačevati osebe, vključene vanj. Višino prispevkov je pogojevalo na eni strani število zavarovancev, na drugi pa število uživalcev pravic in na njihovi podlagi priznanih prejemkov ter njihovi višini. Na novo določene pravice, vezane na prejemke, so zato zahtevale dodatna sredstva. Zmanjševanje določenega števila dotedanjih prejemnikov ni prinašalo »prihrankov«, ki bi jih bilo mogoče razdeliti med preostale uživalce ali samo določenim od njih. Vplivalo je le na v začetku leta načrtovani obseg sredstev za izvajanje, ki je v grobem upošteval tekom leta nastale spremembe v številu zavarovancev in uživalcev prejemkov.

Navzlic temu pa je bil z ZPIZ-1 vseeno narejen korak pri ločevanju pravic med vdovami ali vdovci, ki so poleg pravice do vdovske pokojnine imeli tudi pravico do lastne starostne ali invalidske pokojnine. S tem zakonom, ki je vpeljal tudi razlikovanje med vdovsko in družinsko pokojnino, je bila vdovi ali vdovcu z izbirno pravico med dvema pokojninama, pridobljenima iz obveznega zavarovanja (vdovsko in lastno), zagotovljena pravica do odmere vdovske pokojnine v višini osnove za odmero dodatnih pravic. Navedena osnova je bila ob uveljavitvi zakona določena v višini najnižje pokojnine za polno pokojninsko dobo, veljavne za zadnji mesec pred njegovo uveljavitvijo. Znašala je 85 odstotkov najnižje pokojninske osnove, to je toliko, kot starostna pokojnina moškega, odmerjena od te osnove za 40 let pokojninske dobe. Njena višina se je nato spreminjala v rokih in na način, določen za spreminjanje višine pokojnin.

Osnova za odmero dodatnih pravic je bila med drugim tudi zakonsko določeni cenzus za pridobitev pravice do varstvenega dodatka, ki je tedaj še spadal med pravice iz obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Varstveni dodatek je bil socialno varstveni korektiv, ki je upravičencem z nizkimi pokojninami, če so izpolnjevali premoženjske pogoje, zagotavljal boljši gmotni položaj in večjo socialno in materialno varnost. Varstveni dodatek se je odmeril v določenem odstotku od razlike med osnovo

za odmero dodatnih pravic in pokojnino upravičenca. K starostni ali invalidski pokojnini, odmerjeni za 35 let ali več pokojninske dobe, je znašal 100 odstotkov razlike. Skupni prejemek je bil tako enak osnovi za odmero dodatnih pravic. Višina varstvenega dodatka k vdovski in družinski pokojnini pa je bila odvisna od števila upravičencev. Štirim ali več upravičencem je bil skupni prejemek zagotovljen v višini osnove za odmero dodatnih pravic.

Odmera vdovske pokojnine v višini osnove za odmero dodatnih pravic ni bila odvisna od premoženjskih razmer upravičenca, temveč od dejstva, da je imel pravico do izbire med dvema pokojninama iz obveznega zavarovanja.

ZPIZ-1 je vdovi ali vdovcu s pravico do izbire med dvema pokojninama omogočil, če je bilo to zanj ugodnejše, da se jima, skupaj z lastno starostno ali invalidsko pokojnino, izplačuje tudi 15 odstotkov vdovske pokojnine. Navedeno izplačilo je bilo uveljavljeno postopno. V letu 2001, ko ga je bilo prvič mogoče uveljavljati, je znašal 2,5 odstotkov in se nato vsako koledarsko leto zvišal za 2,5 odstotka. Izplačilo dela vdovske pokojnine v višini 15 odstotkov vdovske pokojnine je bilo mogoče od leta 2006 naprej. Skupno izplačilo lastne in dela vdovske pokojnine, izplačano za posamezni mesec, je bilo omejeno na znesek povprečne pokojnine, izplačane v državi v preteklem letu.

Z Zakonom o varstvenem dodatku (ZVarDod), ki je začel veljati 1. januarja 2008, je bila pravica do varstvenega dodatka izločena iz sistema obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja in prenesena v ta posebni zakon. Navedeni zakon je ohranil večino dotedanjih pravil za odmero varstvenega dodatka, določenih z ZPIZ-1. Kot osnovo za njegovo odmero pa je določil mejni znesek. Njegova višina je bila ob uveljavitvi zakona določena v višini 81,6 odstotkov najnižje pokojninske osnove iz ZPIZ-1 in je zagotavljala dotedanji krog prejemnikov varstvenega dodatka.

ZVarDod je zagotavljal tudi nadaljnjo odmero vdovske pokojnine v zagotovljeni višini, vendar le vdovi oziroma vdovcu ali zunajzakonskemu partnerju, ki je imel po predpisih o obveznem pokojninskem in invalidskem zavarovanju poleg pravice do samostojne starostne ali samostojne invalidske pokojnine tudi pravico do samostojne vdovske pokojnine. Oženje kroga upravičencev je bilo utemeljeno z dejstvom, da so prejemniki pokojnin v sorazmernem delu upravičeni tudi do pokojnin iz tujih sistemov. Zagotovljena višina vdovske pokojnine je znašala toliko kot mejni znesek. To je bil cenzus za pridobitev pravice do varstvenega dodatka in hkrati zgornja meja skupnega prejema (pokojnine in varstvenega dodatka) upravičenca do varstvenega dodatka, ki je za njegovo priznanje izpolnjeval premoženjske pogoje.

Zakonsko jamstvo odmere vdovske pokojnine v višini mejnega zneska je prenehalo z 31. decembrom 2011, to je z datumom prenehanja uporabe ZVarDod, določenim v Zakonu o socialnovarstvenih prejemkih, saj ga ZPIZ-1 ni na novo uvedel.

V skladu s 5. členom Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o pravicah iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja bivših vojaških zavarovancev – ZPIZVZ-B (Uradni list RS, št 28/09) se lahko vdovi ali vdovcu, ki ima pravico do starostne ali invalidske pokojnine po splošnih predpisih, izplačuje del vdovske pokojnine po umrlem uživalcu pokojnine po ZPIZVZ v višini in obsegu, določenih v splošnih predpisih (ZPIZ-1). Navedeni zakon pa omogoča ob enakih pogojih tudi izplačilo dela vdovske pokojnine uživalcu starostne ali invalidske pokojnine, priznane in odmerjene po ZPIZVZ, po umrlem uživalcu pokojnine, ki jo je pridobil po splošnih predpisih.

Načela, na katerih je temeljil ZPIZ-1, so v celoti ohranjena tudi v ZPIZ-2. Navedeni zakon je v drugem odstavku 61. člena sicer omogočil vdovi ali vdovcu, ki ima poleg pravice do vdovske pokojnine tudi pravico do predčasne, starostne ali invalidske pokojnine, uživanje pokojnine, ki jo sam izbere, ni pa takemu upravičencu zagotovil ugodnejše odmere vdovske pokojnine. S četrtrim odstavkom 392. člena pa je zagotovil, da se vdovska pokojnina, pridobljena do 31. decembra 2011 v višini, določeni v ZVarDod, od uveljavitve ZPIZ-2 usklajuje kot pokojnine po določbah tega zakona.

Po statističnih podatkih zavoda je v oktobru 2017 vdovsko pokojnino, odmerjeno v zagotovljeni višini z ZvarDod, prejelo še 6837 upravičencev. Zagotovljena vdovska pokojnina je znašala 460,38 evra.

ZPIZ-2 je dotedanje izplačilo dela vdovske pokojnine opredelil kot pravico iz obveznega zavarovanja. V tretjem odstavku 61. člena je zadržal dotedanjo višino mogočega deleža vdovske pokojnine, do katerega je upravičen prejemnik, ki znaša 15 odstotkov, na novo pa je določil dve zgornji meji, veljavni za izplačilo tega prejema. Del vdovske pokojnine ne sme znašati več kot 11,7 odstotka najnižje pokojninske osnove, skupno izplačilo lastne in dela vdovske pokojnine pa ne sme znašati več kot pokojnina moškega, odmerjena od najvišje pokojninske osnove za 40 let dopolnjene pokojninske dobe. V oktobru 2017 del vdovske pokojnine ni smel presegati 93,27 evra, skupno izplačilo lastne in dela vdovske pokojnine pa ne zneska 1825,50 evra. V tem mesecu je zavod izplačal 60995 delov vdovskih pokojnin, ki je v povprečju znašal 63,20 evra.

Med prejemniki pokojnin brez uživalcev pokojnin v sorazmernem delu je del vdovske pokojnine prejelo 58983 uživalcev. Med njimi je bilo 48000 žensk ali 81,4 odstotka, moških pa 10983 ali 18,6 odstotka. Povprečni znesek dela vdovske pokojnine žensk je znašal 64,16 evra, moških pa 57,66 evra.

Največ prejemnikov delov vdovskih pokojnin je med uživalci samostojnih starostnih pokojnin. V oktobru jih je bilo 51978 ali 88,1 odstotek vseh upravičencev. Med njimi so prevladovale ženske, ki jih je bilo 42740 ali 82,2 odstotka, moških je bilo 9238 ali 17,8 odstotka. Del vdovske pokojnine, ki so ga prejele ženske, je znašal 65,95 evra, moških pa 58,19 evra. Glede na višino skupnega izplačila je število prejemnikov dela vdovske pokojnine skupaj s starostno pokojnino po spolu in povprečnim zneskom pripadajočega dela razvidno iz naslednje razpredelnice:

INTERVALI ZNESKOV POKOJNIN Z DELOM VDOVSKE V EUR	STAROSTNE POKOJNINE					
	ŠTEVILO UŽIVALCEV DELA VP			POVP. ZNESEK DELA VP V EUR		
	MOŠKI	ŽENSKE	SKUPAJ	MOŠKI	ŽENSKE	SKUPAJ
do 190,00	0	0	0	-	-	-
190,01 - 200,00	0	3	3	-	2,01	2,01
200,01 - 300,00	84	347	431	26,20	25,22	25,41
300,01 - 400,00	135	997	1.132	37,93	38,28	38,23
400,01 - 500,00	375	4.009	4.384	43,85	51,08	50,46
500,01 - 600,00	1.330	12.188	13.518	49,03	58,55	57,61
600,01 - 700,00	1.678	8.199	9.877	54,03	67,56	65,26
700,01 - 800,00	1.829	6.196	8.025	57,69	72,41	69,06
800,01 - 900,00	1.341	4.190	5.531	61,42	75,97	72,44
900,01 - 1.000,00	776	2.657	3.433	65,48	79,05	75,98

1.000,01 - 1.100,00	542	1.529	2.071	68,57	80,51	77,38
1.100,01 - 1.200,00	361	896	1.257	69,62	82,89	79,08
1.200,01 - 1.300,00	267	529	796	72,24	82,84	79,28
1.300,01 - 1.400,00	174	340	514	73,20	84,26	80,51
1.400,01 - 1.500,00	110	242	352	74,76	84,88	81,72
1.500,01 - 1.600,00	68	157	225	76,74	83,39	81,38
1.600,01 - 1.700,00	70	125	195	76,94	84,33	81,67
1.700,01 - 1.800,00	75	123	198	69,28	62,86	65,29
od 1.800,01	23	13	36	38,97	45,47	41,32
SKUPAJ	9.238	42.740	51.978	58,19	65,95	64,57

Skupaj z invalidsko pokojnino pa je del vdovske pokojnine v oktobru prejelo 7005 ali 11,9 odstotka vseh upravičencev. Tudi med njimi so prevladovale ženske, ki jih je bilo 5260 ali 75,1 odstotek, moških pa je bilo 1745 ali 24,9 odstotka. Del vdovske pokojnine, ki so ga prejele ženske, je znašal 60,82 evra, moških pa 54,88 evra. Glede na višino skupnega izplačila je število prejemnikov dela vdovske pokojnine skupaj z invalidsko pokojnino po spolu in s povprečnim zneskom pripadajočega dela razvidno iz naslednje razpredelnice:

INTERVALI ZNESKOV POKOJNIN Z DELOM VDOVSKE V EUR	INVALIDSKE POKOJNINE					
	ŠTEVILO UŽIVALCEV DELA VP			POV. ZNESEK DELA VP V EUR		
	MOŠKI	ŽENSKE	SKUPAJ	MOŠKI	ŽENSKE	SKUPAJ
do 190,00	0	0	0	-	-	-
190,01 - 200,00	0	0	0	-	-	-1
200,01 - 300,00	17	42	59	22,96	26,41	25,42
300,01 - 400,00	84	306	390	39,92	39,23	39,38
400,01 - 500,00	155	1.030	1.185	43,23	50,77	49,78
500,01 - 600,00	342	1.797	2.139	48,74	58,24	56,72
600,01 - 700,00	355	887	1.242	53,71	66,96	63,18
700,01 - 800,00	326	579	905	57,25	71,87	66,60
800,01 - 900,00	199	327	526	61,30	75,85	70,34
900,01 - 1.000,00	95	138	233	64,40	79,60	73,40
1.000,01 - 1.100,00	55	73	128	69,05	82,81	76,90
1.100,01 - 1.200,00	41	32	73	70,78	85,57	77,26
1.200,01 - 1.300,00	29	24	53	75,70	86,27	80,48
1.300,01 - 1.400,00	16	13	29	79,70	88,49	83,64
1.400,01 - 1.500,00	11	3	14	79,63	89,41	81,72
1.500,01 - 1.600,00	11	6	17	78,84	82,64	80,18
1.600,01 - 1.700,00	5	0	5	80,65	-	80,65
1.700,01 - 1.800,00	4	3	7	72,07	90,97	80,17
od 1.800,01	0	0	0	-	-	-
SKUPAJ	1.745	5.260	7.005	54,88	60,82	59,34

Iz prikazanih statističnih podatkov izhaja, da pravica do dela vdovske pokojnine izboljšuje gmotni položaj upravičencev do tega prejemka. Tako pri uživalcih starostnih kot invalidskih pokojnin je največ upravičencev s skupnim prejemkom nad 500,00 do 1000,00 evra. Oboje kaže na relativno nizko raven lastnih, pa tudi vdovskih pokojnin, ki

ne zagotavljajo višjo raven delov vdovskih pokojnin. Ker med upravičenci prevladujejo ženske, ki so v povprečju prejemnice nižjih pokojnin od moških, kljub dodatnemu prejemku, ti relativno skromno izboljšujejo njihov gmotni položaj. Ti podatki tudi dokaj nazorno potrjujejo ugotovitvam študij o resni ogroženosti socialne in materialne varnosti enoosebnih gospodinjstev po izgubi partnerja.

Slovenija beleži bistveno višjo stopnjo tveganja revščine pri ženskah v primerjavi z državami EU, ki so primerljive s Slovenijo glede splošne stopnje tveganja revščine. Razlike so zlasti visoke pri starosti nad 75 let. Podatki iz znanstvenega članka »Revščina starejših žensk v Sloveniji« (Javno zdravje 2017) kažejo, da je stopnja tveganja revščine pri ženskah v Sloveniji višja od stopnje tveganja pri moških v skoraj vseh starostnih obdobjih, še posebej pa se razlike med spoloma kažejo po 60. letu starosti.

Raziskava »Socialno-ekonomski položaj upokojencev in starejšega prebivalstva v Sloveniji«, ki jo je opravil Inštitut za ekonomska raziskovanja aprila 2017, kaže, da si leta 2006 3,5 % vseh samskih upokojencev in 6,9 % vseh samskih upokoženk ni moglo zagotoviti primerno ogrevanega stanovanja. Leta 2014 je bilo takšnih že 10,8 % vseh samskih upokojencev in 13,1 % vseh samskih upokoženk.

Tudi podatki Eurostata kažejo, da ima Slovenija pri starejših od 65 let višjo stopnjo tveganja revščine od povprečja EU. Kar 18 držav beleži v tej starostni skupini nižjo stopnjo tveganja revščine starejših žensk in 11 držav nižjo pri moških (Eurostat, 2017). Pri starosti nad 75 let se razlike med spoloma večajo in primerjava z državami EU pokaže na podobno slab položaj Slovenije. Ponovno beleži nižjo stopnjo tveganja revščine ne glede na spol 18 držav EU, 19 jih beleži nižjo revščino pri ženskah, 7 držav nižjo revščino pri moških.

Dvig dela vdovske pokojnine, ki jo je aprila letos prejemale približno 59 tisoč upokojencev, bi imel tako nedvomno pomemben vpliv na gmotni položaj dela upokojencev, ki se po številnih statističnih raziskavah uvrščajo med tiste z bistveno višjo stopnjo tveganja revščine. Ob postopnem sproščanju iz finančne krize izhajajočih varčevalnih ukrepov je treba z dvigom dela vdovske pokojnine omogočiti lažje življenje tudi tistim, ki spadajo med socialno najbolj ranljive.

1. 2. Razlogi za sprejem zakona

S predlaganimi spremembami in dopolnitvami ZPIZ-2 želimo odpraviti razlikovanje v višini zagotovljenih vdovskih pokojnin med uživalci samostojnih vdovskih pokojnin, ki imajo poleg te tudi pravico do samostojne starostne ali samostojne invalidske pokojnine, uveljavljenih do prenehanja uporabe ZVarDod, in pozneje uveljavljenih vdovskih pokojnin po ZPIZ-1 ter ZPIZ-2, ki jim takega jamstva nista več zagotavljala. Hkrati pa želimo tem uživalcem zagotoviti tudi odmero vdovske pokojnine v višini 500,00 evra. To je tolikšen znesek, kot je bil z ZPIZ-2C zagotovljen uživalcu starostne ali invalidske pokojnine, pridobljene z dopolnjeno pokojninsko dobo v enaki višini, kot je predpisana višina pokojninske dobe brez dokupa za pridobitev pravice do starostne pokojnine pri najnižji starosti. Upravičencu zagotavlja prejemek v višini, zaradi katere mu ni treba uveljavljati pravice do varstvenega dodatka.

Ker ZPIZ-2 zagotavlja pravico do izbire pokojnine tudi uživalcu vdovske pokojnine, ki ima pravico do predčasne pokojnine, med upravičence uvrščamo tudi uživalca samostojne predčasne pokojnine. Takšna dopolnitev zagotavlja ureditev, primerljivo z ureditvijo, veljavno do 31. decembra 2011. Navedena ureditev je zagotavljala uživalcu

vdovske pokojnine, ki ima poleg vdovske pokojnine tudi pravico do starostne ali invalidske pokojnine, zaradi tega, ker si je zagotovil tudi pravico do lastne pokojnine, ugodnejšo raven prejemkov, zaradi katere mu ne bo treba uveljavljati dodatnih socialnovarstvenih pravic.

Predlagana sprememba višine mogočega deleža vdovske pokojnine in njene zgornje meje je izključno v funkciji zagotavljanja boljšega gmotnega položaja prejemnikov lastnih najnižjih predčasnih, starostnih in invalidskih pokojnin, ki imajo tudi pravico do vdovske pokojnine. Zvišanje mogočega deleža vdovske pokojnine in dvig zgornje meje namreč izvedbeno pomeni višjo raven delov vdovskih pokojnin tem prejemnikom in njihovega skupnega prejema.

2. CILJI, NAČELA IN POGLAVITNE REŠITVE PREDLOGA ZAKONA

2. 1 Cilji

S predlaganimi spremembami in dopolnitvami Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju želimo vzpostaviti enakopraven položaj med uživalci vdovskih pokojnin, odmerjenih v zakonsko določeni zagotovljeni višini, uveljavljenih do 31. decembra 2011, če so imeli ob njihovih uveljavitvah poleg pravice do vdovske pokojnine tudi pravico do starostne ali invalidske pokojnine ter novimi mogočimi upravičenci, ki jim niti po navedenem roku veljavna zakonska ureditev niti sedaj veljavni zakon takšne odmere ne zagotavlja. Hkrati pa, upošteva načelo pravičnosti, odmero vdovske pokojnine v zagotovljeni višini omogočiti tudi novim upravičencem, če lahko izbirajo med vdovsko pokojnino in lastno starostno in invalidsko pokojnino ter od uveljavitve ZPIZ-2 tudi predčasno pokojnino, ki jim predhodna in sedanja zakonska ureditev tega ne omogoča. Pridobitev pravice do take odmere je pogojena z vložitvijo zahteve za njeno odmero. Predlagana višina te vdovske pokojnine je enaka zagotovljeni pokojnini, določeni z ZPIZ-2C. S tem se vzpostavlja tudi primerljivost predlagane ureditve sistemu, določenemu najprej v ZPIZ-1 in pozneje v ZVarDod, ki je upravičencu zagotavljala prejemek v višini, zaradi katere mu ni bilo treba uveljavljati pravice do varstvenega dodatka.

2. 2 Načela

Predlagana zakonska ureditev uveljavlja načelo pravičnosti in enakosti pred zakonom. Dosledno uresničuje tudi načelo varstva pričakovanih pravic, ki ga do sedaj veljavna ureditev upravičencu do vdovske pokojnine, ki ima poleg pravice do vdovske pokojnine tudi pravico do predčasne, starostne ali invalidske pokojnine, glede na prejšnje zakonske ureditve ne zagotavlja. Predlog zakona zasleduje tudi načelo socialne države, določeno v 2. členu Ustave Republike Slovenije. Ob stabilni rasti gospodarstva, ki pričakuje dobre rezultate tudi v prihodnjih letih, je čas, da se poskrbi tudi za socialno najbolj ranljive, torej tudi za del upokojenцев, ki se po številnih statističnih raziskavah uvrščajo med tiste z bistveno višjo stopnjo tveganja revščine.

2. 3 Poglavitne rešitve

Predlagane spremembe in dopolnitve zakona uvajajo zagotovljeno odmero vdovske pokojnine upravičencu, ki ima poleg vdovske pokojnine tudi pravico do predčasne, starostne ali invalidske pokojnine. Zagotovljena odmera vdovske pokojnine je enaka znesku pokojnine, določene z ZPIZ-2C, uživalcu starostne ali invalidske pokojnine, pridobljene z dopolnjeno pokojninsko dobo v enaki višini, kot je predpisana dolžina pokojninske dobe brez dokupa za pridobitev pravice do starostne pokojnine pri najnižji starosti, to je 500,00 evra. Uživalcem vdovske pokojnine iz četrtega odstavka 392. člena ZPIZ-2, ki so bili po prejšnjih predpisih že upravičeni do takšne odmere, je predlagana

pridobitev te pravice z odmero, ki jo zagotovi zavod po uradni dolžnosti brez izdaje posamičnega akta. Pridobitev pravice do odmere vdovske pokojnine, zagotovljene v navedeni višini, pa je omogočena tudi vsem vdovam ali vdovcem, ki so imeli po dnevu prenehanja uporabe Zakona o varstvenem dodatku, to je od 1. januarja 2012 do dneva uveljavitve tega zakona, poleg pravice do vdovske pokojnine tudi pravico do starostne ali invalidske pokojnine in od 1. januarja 2013 naprej do predčasne pokojnine. Pridobitev pravice do take odmere je pogojena z vložitvijo zahteve. Vloga, podana v šestih mesecih od uveljavitve zakona, zagotavlja pridobitev pravice od dneva uveljavitve zakona, pozneje vložene zahteve pa od prvega dne naslednjega meseca po njeni vložitvi.

S predlaganimi spremembami in dopolnitvami zakona se zvišuje mogoča višina dela vdovske pokojnine od sedanjih 15 odstotkov na 25 odstotkov in sočasno zvišuje zgornja meja višine pripadajočega dela od sedanjih 11,7 odstotka najnižje pokojninske osnove na 18 odstotkov. Upoštevajoč veljavni znesek najnižje pokojninske osnove, ki znaša 797,16 evrov, bi najvišji znesek dela vdovske pokojnine znašal 143,49 evrov, kar je 53,8 več od sedanje zgornje meje, ki znaša 93,27 evrov. Predlagane spremembe zagotavljajo višje zneske delov vdovskih pokojnin uživalcem nižjih lastnih, predčnih, starostnih ali invalidskih pokojnin in s tem izboljšanje njihovega gmotnega položaja.

Glede na to, da bo lahko, če bo sprejet predlog za odmero zagotovljene vdovske pokojnine v višini 500,00 evra, za upravičenca, ki sedaj prejema del vdovske pokojnine, odmerjen od samostojne vdovske pokojnine, upravičen pa je do lastne samostojne predčasne, samostojne starostne ali samostojne invalidske pokojnine, ugodnejša odmera vdovske pokojnine v navedeni višini, predlagamo, da zavod takemu upravičencu po uradni dolžnosti izda akt o njeni odmeri. Priznanje take pravice pomeni le razlog za prenehanje izplačila dotedanjega dela vdovske pokojnine, ne pa izgube te pravice. Predlagamo tudi, da zavod po uradni dolžnosti odmeri del vdovske pokojnine njihovim uživalcem, priznan do uveljavitve tega zakona, v višini, kakršno zagotavljajo spremembe cenazusov za njihovo odmero, določene v tem zakonu.

Tako izdajo posamičnih aktov, predvidenih s tem predlogom zakona, kot tudi izplačila vdovskih pokojnin, pridobljenih z odmero v zagotovljeni višini in delov vdovskih pokojnin, odmerjenih v skladu s predlaganimi spremembami cenazusov za njihovo določitev, naj bi zavod realiziral najpozneje v roku šestih mesecev od uveljavitve predlaganega zakona.

3. OCENA FINANČNIH POSLEDIC PREDLOGA ZAKONA ZA DRŽAVNI PRORAČUN IN DRUGA JAVNA FINANČNA SREDSTVA

Uživalcev zagotovljene odmere vdovske pokojnine, pridobljene do 31. decembra 2011, je bilo v oktobru 2017 še 6837. Njihova pokojnina je znašala 460,38 evra. Glede na višino izplačil lastnih in delov vdovskih pokojnin v navedenem mesecu, ocenjujemo, da bi bilo do zagotovljene vdovske pokojnine v znesku 500,00 evra upravičenih še približno 6850 njihovih prejemnikov. Upoštevaje skupno število mogočih upravičencev do odmere zagotovljene vdovske pokojnine ter raven njihovih prejemkov, bi bilo treba za uresničitev izplačila predlagane višine te pokojnine zagotoviti na letni ravni okoli 6,5 milijona evra.

Realizacija predloga sprememb višine cenazusov za odmero dela vdovske pokojnine pa, brez upoštevanja stopnje njihove rasti, po ocenah zahteva na letni ravni dodatno 30 milijonov evrov.

Sredstva za pokritje novih obveznosti bodo zagotovljena znotraj finančnih načrtov ZPIZ.

4. NAVEDBA, DA SO SREDSTVA ZA IZVAJANJE ZAKONA V DRŽAVNEM PRORAČUNU ZAGOTOVLJENA, ČE PREDLOG ZAKONA PREDVIDEVA PORABO PRORAČUNSKIH SREDSTEV V OBDOBJU, ZA KATERO JE BIL DRŽAVNI PRORAČUN SPREJET

Predlog zakona nima neposrednih posledic na državni proračun in se sredstva za izvajanje zakona v proračunu ne zagotavljajo.

5. PRIKAZ UREDITVE V DRUGIH PRAVNIH SISTEMIH IN PRILAGOJENOSTI PREDLAGANE UREDITVE PRAVU EVROPSKE UNIJE

5. 1 Prilagojenost ureditve pravu Evropske unije

Predlog zakona ni predmet usklajevanja s pravnim redom EU.

5. 2 Prikaz ureditve v drugih pravnih sistemih

Nemčija:

Pravico do vdovske pokojnine je možno pridobiti po starem ali po novem zakonu.

Stari zakon se uporabi v primeru, če je zakonec umrl pred 1. 1. 2002 ali če je umrl po 31. 12. 2001, pa je bil zakon sklenjen pred 1. 1. 2002 in je bil najmanj eden od zakoncev rojen pred 2. 1. 1962.

Novi zakon se uporabi, če je bila zakonska zveza sklenjena po 31. 12. 2001 ali če je bila sklenjena pred tem datumom, pa sta bila oba zakonca rojena po 1. 1. 1962.

Prve tri mesece po smrti zakonca (Sterbevierteljahr) vdova zaradi prehoda na spremenjene pogoje prejema vdovsko pokojnino v celotni višini pokojnine pokojnega zakonca, pri čemer se njeni lastni dohodki ne upoštevajo.

Stari zakon:

Omogoča pridobitev pravice do male ali velike vdovske pokojnine.

Pravico do male vdovske pokojnine pridobi vdova ali vdovec:

- ki je bil(a) poročen(a) z umrlim v času njegove smrti,
- ki ne izpolnjuje starostnega pogoja za pridobitev pravice do velike vdovske pokojnine (ta pogoj se postopno zvišuje od 45 na 47 let),
- ki nima zmanjšanja pridobitne zmožnosti,
- katerega zakonec je dopolnil najmanj pet let zavarovanja in
- ne vzgaja nobenega otroka.

Mala vdovska pokojnina znaša 25 % pokojnine, ki je zakoncu pripadala ob smrti, izplačuje pa se neomejeno (pod pogojem, da zakonec ne sklene nove zakonske zveze).

Veliko vdovsko pokojnino pridobi vdova ali vdovec:

- ki je ob smrti zakonca dopolnila določeno starost - ta pogoj se postopno zvišuje od 45 na 47 let,
- katerega zakonec je dopolnil najmanj pet let zavarovanja (izjemoma krajši čas, npr. zaradi poškodbe pri delu) ali
- je bil uživalec pokojnine.

Preživeli zakonec ne sme skleniti nove zakonske zveze, niti vstopiti v zunajzakonsko življenjsko skupnost.

Po starem zakonu ta pokojnina znaša 60 % pokojnine pokojnega zakonca in se izplačuje pod pogojem, da zakonec ne sklene nove zakonske zveze.

Morebitni lastni dohodki vdovca ali vdove (od pokojnin, premoženja, starševskega dodatka, iz tujine) se v določeni višini upoštevajo pri vdovski pokojnini.

Novi zakon:

Za pridobitev pravice do vdovske pokojnine novi zakon določa dodatne pogoje (zakonska zveza je morala trajati vsaj eno leto, ne sme biti sklenjen dogovor o delitvi pokojnine).

Mala vdovska pokojnina znaša 25 % pokojnine, do katere je bil ali bi bil upravičen zakonec ob smrti, izplačuje pa se le 24 mesecev po zakončevi smrti.

Pravico do velike vdovske pokojnine pridobi vdova ali vdovec, ki je ob zakončevi smrti dopolnila/dopolnil starost 47 let (ta pogoj se uveljavlja postopno, tako da se zvišuje starost 45 let).

Velika vdovska pokojnina po novem zakonu znaša 55 % pokojnine pokojnega.

V primeru, da vdova vzgaja in skrbi za svojega otroka do tretjega leta starosti, ji pripada še dodatek k vdovski pokojnini.

Upoštevanje lastnih dohodkov preživelega zakonca je v primerjavi s starim zakonom razširjeno, saj se dodatno upoštevajo še dohodki od oddaje v najem ali zakup in kapitalsko premoženje. Upoštevajo se dohodki v zadnjem koledarskem letu in se preračunajo na mesec. Za vsako leto je (posebej za stare zvezne dežele in posebej za nove zvezne dežele) za vdovo oziroma vdovca določen prosti znesek v višini 26,4 - kratnika aktualne vrednosti pokojnine, ki se ne upošteva pri vdovski pokojnini. Ta prosti znesek od julija 2017 do junija 2018 v starih zveznih deželah znaša 819,19 EUR. Od mesečnega zneska neto dohodka vdove oziroma vdovca se odšteje prosti znesek, za 40 % te razlike dohodka nad prostim zneskom pa se zmanjša vdovska pokojnina. Spremembe dohodkov vdove oziroma vdovca se upoštevajo pri naslednji uskladitvi pokojnin (1. 7.)

Avstrija:

Pravico do vdovske pokojnine pridobi preživeli zakonec, do nje pa je upravičen tudi razvezani zakonec, ki je do smrti bivšega zakonca prejemal preživnino.

Za pridobitev pravice do vdovske pokojnine so pogoji na strani umrlega, ne glede na starost, naslednji:

- ob smrti dopolnjenih najmanj 180 prispevnih mesecev ali

- ob smrti dopolnjenih najmanj 300 mesecev zavarovanja;

Pogoji z upoštevanjem starosti so sledeči:

- v primeru smrti pred 50. letom starosti dopolnjenih najmanj 60 mesecev zavarovanja v zadnjih 120 koledarskih mesecih;
- v primeru smrti po 50. letu starosti se 60 mesecev zavarovanja podaljša za vsak nadaljnji mesec doživetja za en mesec zavarovanja (skupaj največ do 180 mesecev zavarovanja); okvirni čas 120 koledarskih mesecev se podaljša za dva koledarska meseca za vsak dodaten mesec življenja (skupaj največ do 360 koledarskih mesecev);
- v primeru smrti pred dopolnitvijo starosti 27 let dopolnjenih najmanj šest mesecev zavarovanja.

V primeru smrti kot posledice poškodbe pri delu ali poklicne bolezni ni pogoja potrebne dopolnjene dobe zavarovanja.

V primeru, da je bil pokojni ob smrti uživalec pokojnine, se šteje pogoj potrebne dobe zavarovanja za izpolnjenega.

Pravica do vdovske pokojnine vdovi pripada 30 koledarskih mesecev, če:

- ob smrti zakonca še ni dopolnil(a) 35 let,
- če je ob smrti zakonca dopolnil(a) 35 let, pa je bil(a) pokojni ob sklenitvi zakonske zveze že uživalec(ka) pokojnine,
- če je ob smrti zakonca dopolnil(a) 35 let, pa pokojni ob sklenitvi zakonske zveze še ni bil uživalec pokojnine, je bil(a) pa starejši od 65 (ženska 60) let.

V primeru, da je vdova invalid, se ji pokojnina izplačuje naprej.

Vdovska pokojnina se izplačuje brez časovne omejitve, če:

- je bil v zakonu rojen (posvojen) otrok,
- je vdova v času zakončeve smrti pričakovala otroka,
- če je v gospodinjstvu z vdovo živel otrok pokojnega zakonca, ki je upravičen do družinske pokojnine,
- v primeru sklenitve zakonske zveze med osebama, ki sta bila zakonca že v preteklosti
- in je zakonska zveza trajala najmanj določeno obdobje:
 - pri vdovi, ob smrti zakonca mlajši od 35 let, vsaj 10 let
 - vsaj tri leta pri starostni razliki zakoncev do 20 let, vsaj 5 let pri starostni razliki zakoncev od 20 do 25 let, 10 let pri starostni razliki zakoncev več kot 25 let;
 - vsaj 2 leti, če je bil pokojni zakonec ob sklenitvi zakonske zveze starejši od 65 let (ženska od 60 let);

Vdovska pokojnina lahko znaša od 0 do 60 % pokojnine, do katere je bil ali bi bil pokojni zakonec upravičen ob smrti.

Ta t.i. temeljni odstotek (Basisprozentsatz) se izračuna tako, da se dohodke pokojnega in preživelega zakonca, prejete v zadnjih dveh letih pred smrtjo deli s 24 (v primeru, da so bili dohodki pokojnega v tem času manjši zaradi bolezni ali brezposelnosti, se pri njem upoštevajo dohodki zadnjih štirih let pred smrtjo in se delijo z 48).

Temeljni odstotek (ki lahko znaša največ 60 %) se izračuna po formuli:

$$\frac{\text{dohodki preživelega zakonca}}{70 - (30 \times \text{dohodki umrlega zakonca})}$$

V primeru enakih dohodkov preživelega in umrlega se vdovska pokojnina odmeri v višini 40 % pokojnine pokojnega.

Kadar je vdovska pokojnina odmerjena v odstotku, nižjem od 60 %, se pod določenimi pogoji lahko zviša, toda največ do 60 % od osnove za odmero (npr. če preživeli zakonec nima nadaljnjih lastnih dohodkov, če lastni dohodki in vdovska pokojnina skupaj znašata manj kot 1.925,32 EUR). Ob spremembi prihodkov preživelega zakonca se opravi nova odmera vdovske pokojnine.

V primeru, da skupni dohodki preživelega zakonca (lastni in vdovska pokojnina) presežejo dvakratnik najvišje osnove za plačilo prispevkov, se vdovska pokojnina ustrezno zmanjša.

Pravica do vdovske pokojnine upravičencu, ki je zahtevo za priznanje pravice do vdovske pokojnine vložil v šestih mesecih po zakončevi smrti, pripada od naslednjega dne po smrti zakonca, v nasprotnem primeru pa od dneva vloženega zahtevka.

Italija:

Pravico do vdovske pokojnine pridobi preživeli zakonec (tudi razvezani, če je imel prisojeno preživnino).

Pogoji na strani umrlega, ki še ni bil uživalec pokojnine:

- vplačanih najmanj 15 prispevnih let ali
- vplačanih najmanj 5 prispevnih let, od katerih so bila vsaj 3 vplačana v zadnjih petih letih pred smrtjo.

V primeru, da je bil umrl zavarovan do 31. 12. 1995 in ni izpolnil zgoraj navedenih pogojev, lahko preživeli (v roku enega leta po smrti) zahteva izplačilo odškodnine:

- če je zavarovanec umrl, preden je izpolnil pogoje za upokojitev,
- če nihče od preživelih ne bi bil upravičen do pokojnine po pokojnem,
- če je v zadnjih 5 letih pred smrtjo poravnal prispevke vsaj za eno leto.

V primeru, da je bil umrl zavarovan šele po 31. 12. 1995 in ni izpolnil zgoraj navedenih pogojev, lahko preživeli zahteva izplačilo odškodnine:

- če na strani umrlega niso bili izpolnjeni pogoji glede prispevnih let oziroma let zavarovanja,
- če preživeli nima pravice do pokojnine, smrt pokojnika pa je nastopila zaradi poškodbe pri delu ali poklicne bolezni,

- če ima dohodek, zaradi katerega presega cenzus za pridobitev pravice do socialne pomoči.

Vdovska pokojnina znaša 60 % od pokojnine, do katere je bil ali bi bil upravičen pokojni, upravičencu pa pripada od prvega dne naslednjega meseca po smrti zakonca.

Vdovske pokojnine, ki se izplačujejo po 1. 1. 2012, se zmanjšajo za določen del v primerih:

- če je pokojni sklenil zakonsko zvezo šele po 70. letu starosti,
- če je starostna razlika med zakoncema znašala več kot 20 let,
- če je zakonska zveza trajala manj kot 10 let.

Do zmanjšanja vdovske pokojnine v teh primerih ne pride, če so v družini mladoletni otroci, če študirajo ali so pridobitno nezmožni.

V primeru, da ima vdova ali vdovec lastne dohodke, se vdovska pokojnina zmanjša za določen odstotek:

- če lastni dohodek preseže 3-kratnik letne minimalne plače (računane kot 13 mesečnih zneskov), se zmanjša za 25 %,
- če lastni dohodek preseže 4-kratnik letne minimalne plače, se zmanjša za 40 %,
- če lastni dohodek preseže 5-kratnik letne minimalne plače, se zmanjša za 50 %.

Hrvaška:

Za pridobitev pravice do družinske pokojnine vdove ali vdovca so pogoji na strani umrlega naslednji:

- dopolnjenih najmanj 5 let zavarovalne ali najmanj 10 let pokojninske dobe ali
- izpolnjeni pogoji za pridobitev pravice do invalidske pokojnine ali
- je bil uživalec pravice do starostne, predčasne starostne ali invalidske pokojnine ali
- je bil uživalec pravic na podlagi poklicne rehabilitacije.

Do družinske pokojnine je upravičena vdova oziroma vdovec, zunajzakonski tovariš, življenjski partner oziroma neformalni življenjski partner, če je:

- do smrti zakonca ali zgoraj navedene osebe dopolnili starost 50 let,
- če ob smrti zakonca ali zgoraj navedene osebe niso dopolnili 50 let, pa so do smrti postali popolnoma nezmožni za delo ali so to postali v enem letu po smrti ali
- če je po smrti zakonca (zunajzakonskega tovariša) ostal eden ali več otrok, ki imajo pravico do družinske pokojnine, preživeli zakonec ali zunajzakonski tovariš pa jih je dolžan preživljati; v primeru, da med trajanjem pravice na tej podlagi pri njih nastopi popolna nezmožnost za delo, obdržijo pravico do družinske pokojnine, dokler traja takšna nezmožnost.

V primeru, da vdova oziroma vdovec, zunajzakonski tovariš, življenjski partner oziroma neformalni življenjski partner, ob smrti zakonca ali zunajzakonskega tovariša še ni dopolnil 50 let, dopolnil pa je 45 let, pridobi pravico do družinske pokojnine, ko dopolni 50 let. Če jim pravica preneha po dopolnjenem 45. letu starosti, a pred 50. letom starosti, jo ponovno pridobijo pri starosti 50 let.

Zunajzakonski tovariš pridobi pravico do družinske pokojnine, če je takšna zveza obstajala po 28. 3. 2008 in je trajala najmanj tri leta. Obstoj zunajzakonske skupnosti ugotavlja sodišče v nepravdnem postopku.

Družinska pokojnina za vdovo ali vdovca znaša 70 % pokojnine pokojnega zakonca. Če je vdova ali vdovec uživalec starostne, predčasne starostne ali invalidske pokojnine in uveljavi pravico do vdovske pokojnine, se mu preneha izplačevati lastna pokojnina.

6. DRUGE POSLEDICE, KI JIH BO IMEL SPREJEM ZAKONA

Predlagani zakon izenačuje prejemke upravičencev do pokojnin, ki naj bi jim zakon zagotavljal tolikšno višino, da jim za primerno socialno varnost ne bi bilo treba uveljavljati pravice do varstvenega dodatka po ZSVarPre. Njegova uveljavitev tem upravičencem znova zagotavlja varstvo pričakovanih pravic iz obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja, ki so jih zakonske ureditve, veljavne od leta 2012 naprej, v tem delu bistveno omejile.

7. RAZLOGI ZA OBRAVNAVO PO SKRAJŠANEM POSTOPKU

Predlagamo, da se Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju obravnava po skrajšanem postopku, saj gre za manj zahtevno spremembo zakona.

II. BESEDILO ČLENOV

1. člen

V Zakonu o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Uradni list RS, št. 96/12, 39/13, 99/13 – ZSVarPre-C, 101/13 – ZIPRS1415, 44/14 – ORZPIZ206, 85/14 – ZUJF-B, 95/14 – ZUJF-C, 90/15 – ZIUPTD, 102/15, 40/17 in 65/17) se za drugim odstavkom 61. člena doda novi tretji odstavek, ki se glasi:

»(3) V primerih iz prejšnjega odstavka se, če so to samostojne pokojnine iz obveznega zavarovanja, vdovska pokojnina odmeri najmanj v višini, določeni v tretjem odstavku 39. člena zakona.«

Dosedanji tretji odstavek 61. člena, ki postane četrti odstavek, se spremeni tako, da se številka »15« nadomesti s številko »25«, številka »11,7« pa s številko »18«.

Dosedanja četrti in peti odstavek 61. člena postaneta peti in šesti odstavek.

2. člen

Za 61. členom se doda nov 61.a člen, ki se glasi:

»61.a člen

(1) Uživalcu vdovske pokojnine iz četrtega odstavka 392. člena zakona zavod po uradni dolžnosti izplača vdovsko pokojnino v višini, določeni v tretjem odstavku 39. člena zakona, brez izdaje posamičnega akta.

(2) Vdova ali vdovec, ki je imel od dneva prenehanja uporabe Zakona o varstvenem dodatku (Uradni list RS, št. 10/08, 61/10 – ZSVarPre in 40/11 – ZSVarPre) do dneva uveljavitve tega zakona, po predpisih iz obveznega zavarovanja poleg pravice do samostojne vdovske pokojnine tudi pravico do samostojne starostne ali samostojne invalidske pokojnine in od 1. januarja 2013 naprej do samostojne predčasne pokojnine, lahko zahteva priznanje in odmero vdovske pokojnine v višini, določeni v tretjem odstavku 61. člena.

(3) Uživalcu dela vdovske pokojnine, priznanega in odmerjenega do dneva uveljavitve tega zakona, zavod po uradni dolžnosti odmeri del vdovske pokojnine v skladu s četrtnim odstavkom 61. člena, brez izdaje posamičnega akta.

(4) Uživalcu dela vdovske pokojnine iz prejšnjega odstavka tega člena, priznanega in odmerjenega od samostojne vdovske pokojnine iz obveznega zavarovanja, katerega izplačilo je od dneva uveljavitve tega zakona, skupaj z izplačilom lastne samostojne pokojnine iz tega zavarovanja, nižje od zneska vdovske pokojnine, določene v tretjem odstavku 61. člena, zavod po uradni dolžnosti izda posamični akt o priznanju in odmeri navedene vdovske pokojnine namesto lastne in dela vdovske pokojnine, ki ju preneha izplačevati.«

PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE

3. člen

Zavod izda posamični akt iz četrtega odstavka 61.a člena najpozneje v roku šestih mesecev od dneva uveljavitve tega zakona. V istem roku izplača tudi vdovsko pokojnino upravičencem iz prvega in četrtega odstavka ter dele vdovske pokojnine iz tretjega odstavka 61. a člena, ki jim pripadajo od dneva uveljavitve tega zakona.

Če vloži upravičenec iz drugega odstavka 61.a člena zahtevo za odmero vdovske pokojnine v šestih mesecih od dneva uveljavitve tega zakona, mu vdovska pokojnina pripada od dneva uveljavitve tega zakona, za pozneje vložene zahteve pa od prvega dne naslednjega meseca po vložitvi zahteve.

Pri določitvi pripadajoče vdovske pokojnine in dela vdovske pokojnine se v postopkih, izvedenih po prvem in četrtem odstavku 61.a člena ter drugem odstavku navedenega člena, upoštevajo zneski in zgornje meje, veljavne na dan njihovega izplačila, po drugem odstavku tega člena pa na dan izdaje posamičnega akta.

4. člen

Ta zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

III. OBRAZLOŽITVE ČLENOV

K 1. členu

Z dopolnitvijo 61. člena v tretjem odstavku predlagamo, da se vdovi ali vdovcu ali v pravicah do vdovske pokojnine z njima izenačenim upravičencem (partner v zunajzakonski skupnosti, partner v registrirani istospolni partnerski skupnosti, partner v neskljenjeni partnerski zvezi), ki imajo iz obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja poleg pravice do samostojne vdovske pokojnine tudi pravico do samostojne predčasne ali samostojne starostne ali samostojne invalidske pokojnine, zagotavlja odmero vdovske pokojnine v višini 500,00 evrov. Vdovska pokojnina v tem znesku je zagotovljena upravičencem do samostojnih pokojnin iz obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja, ne pa tudi tistim, ki imajo pravico do pokojnin v sorazmernem delu, saj so ti že ali bodo upravičeni tudi do pokojnin iz zavarovanja v tujini.

S predlagano dopolnitvijo se vzpostavlja zakonska ureditev, primerljiva s tisto, ki je veljala do prenehanja uporabe Zakona o varstvenem dodatku, to je do 31. decembra 2011. Z njo je bila vdovi ali vdovcu, ki je lahko izbiral med uveljavitvijo vdovske in lastne pokojnine, zagotovljena odmera vdovske pokojnine v višini cenzusa, določenega za pridobitev pravice do varstvenega dodatka po tem zakonu. Tako določena vdovska pokojnina je upravičencu zagotavljala socialno varnost v mejah meril za pridobitev navedenega socialno varstvenega prejemka. Pokojnina v tej višini je bila zagotovljena tudi uživalcem starostne in invalidske pokojnine, odmerjene za dopolnjeno pokojninsko dobo, ki je bila enaka ali daljša od 35 let.

Temeljni namen določitve starostne ali invalidske pokojnine z ZPIZ-2C je bil zagotoviti upravičencem z dopolnjeno pokojninsko dobo, s katero je mogoče pridobiti pravico do starostne pokojnine pri najnižji starosti, pokojnino nad cenzusom za pridobitev socialnovarstvenih pravic. Za pokojnine, uveljavljene z najdaljšo pokojninsko dobo, bi moral vzpostavljeni sistem obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja vendarle zagotavljati primerno višino pokojnin, ki naj bi prejemnikom jamčile njihovo socialno in materialno varnost, ne da bi bilo treba prejemke iz obveznega zavarovanja dopolnjevati s socialnovarstvenimi prejemki. V krog takih upravičencev naj bi se vključili (tako kot je to veljalo že v preteklosti) tudi upravičenci z izbirno pravico med dvema pokojninama iz obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja, to je vdovsko in lastno pokojnino, če nobena od njih ne zagotavlja takšnega prejemka.

Sprememba višine cenzusov, predlagana v četrtem odstavku, zvišuje mogoči del vdovske pokojnine, katerega izplačilo poleg lastne pokojnine lahko uveljavijo, če je to ugodneje, vdova ali vdovec ali v pravicah do vdovske pokojnine z njima izenačeni. Zvišanje mogočega dela od sedanjih 15 na 25 odstotkov vdovske pokojnine, to je za 66,66 odstotke, zagotavlja občutnejše povečanje teh prejemkov, še posebej upravičencem z nižjimi lastnimi pokojninami, omogoča zvišanje skupnega izplačila lastne in dela vdovske pokojnine in s tem izboljšuje njihov gmotni položaj. Slednji je pri enočlanskih gospodinjstvih kritičen, še posebej, če ga sestavljajo ženske. Te pa med

uživalci delov vdovskih pokojnin absolutno prevladujejo. Sočasno je predlagano tudi zvišanje cenzusa, ki določa najvišji možni znesek dela vdovske pokojnine od sedanjih 11,7 odstotkov najnižje pokojninske osnove na 18 odstotkov.

K 2. členu

Predlagana ureditev v prvem odstavku tega člena zagotavlja uživalcu vdovske pokojnine, pridobljene v zjamčeni višini po predpisih, veljavnih do 31. decembra 2011, izplačilo vdovske pokojnine v višini 500,00 evrov, ki ga bo zavod zagotovil po uradni dolžnosti, brez izdaje posamičnega akta od dneva uveljavitve tega zakona.

Z drugim odstavkom je omogočena pridobitev pravice do zjamčene odmere vdovske pokojnine v višini 500,00 evrov tudi vdovi ali vdovcu ali v pravicah do vdovske pokojnine z njima izenačenim upravičencem, ki so imeli v obdobju od 1. januarja 2012 do dneva uveljavitve tega zakona pravico do izbire med vdovsko in lastno pokojnino, in jim na ta način zagotavlja enakopraven položaj.

Tretji odstavek zavezuje zavod, da uživalcu dela vdovske pokojnine, priznanega in odmerjenega do dneva uveljavitve tega zakona, po uradni dolžnosti odmeri del vdovske pokojnine v skladu s spremembami censusov, določenih za njegovo odmero s tem zakonom.

Četrty odstavek zagotavlja pravico do priznanja in odmere vdovske pokojnine v zagotovljeni višini tudi uživalcu dela vdovske pokojnine, priznanega in odmerjenega do uveljavitve tega zakona od samostojne vdovske pokojnine iz obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja, katerega izplačilo je od dneva uveljavitve tega zakona, skupaj z izplačilom lastne samostojne pokojnine iz tega zavarovanja, nižje od 500,00 evrov. Odmero zagotovi zavod po uradni dolžnosti in upravičencu izda posamični akt o priznanju vdovske pokojnine namesto dotedanje lastne pokojnine in dela vdovske pokojnine, ki se mu prenehata izplačevati.

K 3. členu

Izdajo posamičnih aktov, predvidenih v četrtem odstavku 2. člena ter izplačila vdovskih pokojnin upravičencem iz prvega in četrtega odstavka ter delov vdovskih pokojnin upravičencem iz tretjega odstavka istega člena mora zavod zagotoviti najpozneje v roku šestih mesecev od dneva uveljavitve tega zakona.

Možnost pridobitve pravice do odmere vdovske pokojnine v zagotovljeni višini, določeni s tem zakonom, pogojene z vlogo upravičenca, zagotovljena v drugem odstavku prejšnjega člena, je po drugem odstavku tega člena odvisna od datuma njene vložitve. Zahtevki, vloženi v šestih mesecih od dneva uveljavitve tega zakona zagotavljajo tudi njeno pridobitev in izplačilo od začetka veljavnosti zakona, pozneje vloženi zahtevki pa od prvega dne naslednjega meseca po vložitvi zahteve.

Tretji odstavek tega člena odpravlja morebitne dvome o tem, katere zneske uporabljati v postopkih, izvedenih na podlagi vloženih zahtevkov. Upoštevajo se zneski in zgornje meje, veljavni na dan izplačila.

K 4. členu

Ta člen določa začetek veljavnosti zakona, in sicer zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

IV. BESEDILO ČLENA, KI SE SPREMINJA IN DOPOLNJUJE

61. člen

(odmera in del vdovske pokojnine)

- (1) Vdovska pokojnina se odmeri v višini 70 % od osnove iz prejšnjega člena.
- (2) Vdova ali vdovec, ki ima poleg pravice do vdovske pokojnine tudi pravico do predčasne, starostne ali invalidske pokojnine, lahko uživa pokojnino, ki si jo sam izbere.
- (3) Ne glede na določbo drugega odstavka tega člena se lahko vdovi ali vdovcu, če je to ugodneje, poleg predčasne, starostne ali invalidske pokojnine, izplačuje tudi 15 % zneska pripadajoče vdovske pokojnine po umrlem zavarovancu oziroma uživalcu pravic, določenih s tem zakonom, vendar največ do zneska v višini 11,7 % najnižje pokojninske osnove.
- (4) Skupno izplačilo lastne in dela vdovske pokojnine ne more presegati starostne pokojnine moškega, odmerjene od najvišje pokojninske osnove za 40 let pokojninske dobe.
- (5) Če uveljavi izplačilo dela vdovske pokojnine le eden od zakoncev iz drugega odstavka 54. člena tega zakona, se souživalcu prizna vdovska pokojnina v višini razlike med vdovsko pokojnino, do katere sta upravičena, in izplačilom dela vdovske pokojnine.

V. PRILOGA

PODPISI POSLANK IN POSLANCEV

Franc Jurša

mag. Julijana Bizjak Mlakar

Tomaž Gantar

Primož Hainz

Ivan Hršak

Benedikt Kopmajer

Marjana Kotnik Poropat

Marija Antonija Kovačič

Marinka Levičar

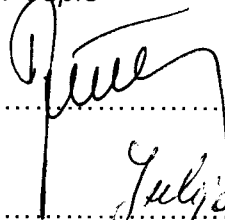
Uroš Prikl

Peter Vilfan

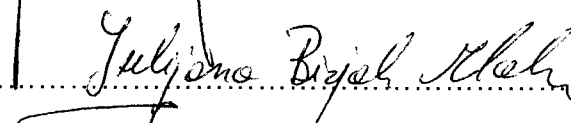
Ime in priimek

Podpis

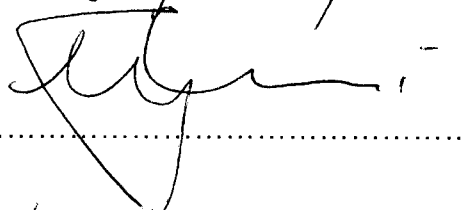
Franc Jurša

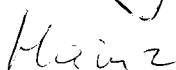
Mag. Julijana Bizjak Mlakar

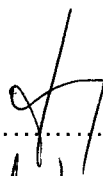
Tomaž Gantar

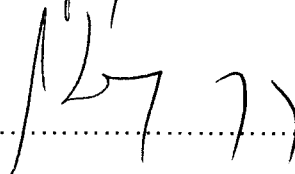
Primož Hainz

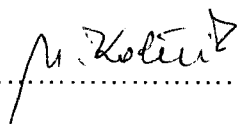
Ivan Hršak

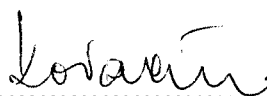
Benedikt Kopmajer

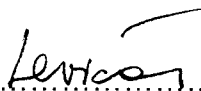
Marjana Kotnik Poropat

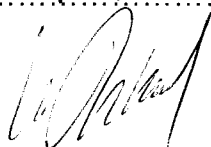
Marija Antonija Kovačič

Marinka Levičar

Uroš Prikl

Peter Vilfan

